

Sygn. akt VI U 1531/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – st. sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2018 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: B. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

z dnia 25 kwietnia 2017 r., znak: (...)

w sprawie: B. S.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

- 1) zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ubezpieczona B. S. nie jest zobowiązana do zwrotu kwoty 2.873,45 (dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt trzy 45/100) zł tytułem nienależnie pobranego świadczenia w okresie od dnia 1 kwietnia 2014 r. do dnia 28 lutego 2017 r.,
- 2) zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. na rzecz odwołującej kwotę 900 (dziewięćset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Na oryginalnie właściwy podpis.

UZASADNIENIE Zaskarżoną decyzją, wydana w oparciu o art.138 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, że ubezpieczona B. S. pobrała nienależnie świadczenia za okres od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 28 lutego 2017 roku w łącznej kwocie 2.873,45 zł z tytułu emerytury i zobowiązał ją do zwrotu tych świadczeń we wskazanej kwocie.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona wskazała, że decyzja organu nie jest prawidłowa, albowiem brak jest spełnienia przesłanki do żądania zwrotu świadczenia, tj. uznania go jako świadczenie nienależnego w rozumieniu art. 138 ustawy emerytalnej. Nadpłata jest spowodowana błędnie wystawionym przez płatnika składek – Ośrodek (...) za G. – zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu. Ubezpieczona do momentu otrzymania decyzji nie miała żadnej świadomości, że organ nalicza i wypłaca świadczenie w nieprawidłowej wysokości, ubezpieczona nie wprowadziła ZUS w błąd odnośnie uzyskiwanych świadczeń i nie miała podstaw do kwestionowania naliczenia wysokości emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Wskazał, że w dniu 2 marca 2016 roku ubezpieczona przedłożyła celem przeliczenia wysokości emerytury zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na druku Rp – 7 na okres zatrudnienia od 1.10.1993r. do 31.05.1999r. oraz załączyła druk osoby postronnej.

Zdaniem organu rentowego, skoro ubezpieczona wykazała wysokość wynagrodzenia za pomocą dokumentu, to było to jednoznaczne z tym, że w pełni akceptuje treść wydanego zaświadczenia. Ponieważ podany okres zatrudnienia nie odpowiadał danym dotyczącym wynagrodzenia ZUS zwrócił się do pracodawcy o przesłanie świadectwa pracy. Na podstawie świadectwa pracy emerytura ubezpieczonej została przeliczona. W wyniku prowadzonego postępowania wyjaśniającego zakład pracy wystawił nowe dokumenty potwierdzające okres pracy i wynagrodzenia. Z uwagi na to, że dokumenty te różniły się od poprzednich ZUS zwrócił się do pracodawcy o złożenie wyjaśnień. Zakład pracy wyjaśnił, że świadectwo pracy oraz drugie zaświadczenie są prawidłowe. ZUS stwierdził więc, że przedłożona przez ubezpieczoną dokumentacja nie była zgodna ze stanem faktycznym i w chwili jej odbioru ubezpieczona mogła ją zakwestionować.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Ubezpieczona B. S. w dniu 30.04.2014 r. złożyła wniosek o emeryturę.

Decyzją z dnia 14.07.2014 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia (...)r. wysokość emerytury wyniosła 727,47 zł. W dniu 2 marca 2016 roku ubezpieczona przedłożyła w organie rentowym, celem przeliczenia wysokości emerytury, dwa zaświadczenia (z dnia 6.05.2014 r.) o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na druku Rp – 7 na okres zatrudnienia ubezpieczonej jako nauczycielki w Szkole Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącym przy Konsulacie Generalnym RP w B. od 1.10.1993r. do 31.05.1999r. Pierwszym zaświadczeniem objęto okres pracy ubezpieczonej za lata 1993-1998, drugie zaświadczenie, w którym wymieniono także, oprócz nazwiska ubezpieczonej, nazwisko innej osoby –P. R., wskazano wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej za rok 1999.

Pismem z dnia 30.08.2016 r. organ rentowy zwrócił się do Ośrodka (...) w W. o nadesłanie świadectwa pracy ubezpieczonej za okres pracy w Szkole Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącym przy Konsulacie Generalnym RP w B. od 1.10.1993r. do 31.05.1999r. na podstawie którego wystawiono zaświadczenie z dnia 6.05.2014 r. o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na druku Rp – 7. W odpowiedzi organ rentowy uzyskał świadectwo pracy wskazujące wymiar czasu pracy ubezpieczonej w tym okresie oraz poprawiony druk RP-7. Świadectwo pracy nie wskazywało okresów przebywania na urloпах bezpłatnych ani okresów nieskładkowych.

Decyzją z dnia 15.09.2016 r. organ rentowy przeliczył ubezpieczonej od dnia 1.04.2014 r. świadczenie emerytalne a wysokość emerytury wzrosła do kwoty 926,48 zł. W piśmie z dnia 15.09.2016 r. zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., Wydział (...) Umów Międzynarodowych zwrócił się do Ośrodka (...) o informację, czy za okres zatrudnienia ubezpieczonej od 1.10.1993r. do 31.05.1999r. zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne. W odpowiedzi na powyższe Ośrodek (...) przesłał do ZUS prawidłowe zaświadczenie z dnia 27.10.2016 r. o zatrudnieniu i wynagrodzeniu oraz świadectwo pracy ubezpieczonej z dnia 3.11.2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., Wydział (...) Umów Międzynarodowych zwrócił się następnie z prośbą o wyjaśnienie rozbieżności w okresie zatrudnienia oraz kwotach wynagrodzeń ubezpieczonej od 01.10.1993r. do 31.05.1999r. Organ rentowy wskazał, że w świadectwie pracy z dnia 03.11.2016r. okres zatrudnienia ubezpieczonej wykazano tak samo jak w poprzednim świadectwie, jednak wykazano okresy nieskładkowe, które pokrywają się z okresami wykazanymi w pkt. 1. Ponadto organ wskazał, że w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na druku ZUS Rp-7 z dnia 27.10.2016r. nie podano kwot ani świadczeń pieniężnych w pkt. 6, ani kwot składników stałych za okresy wykazane w pkt. 10 świadectwa pracy. Wątpliwości budziło także to czy okresy od 01.10.1994r. do 31.05.1995r., od 01.10.1995r. do 31.05.1996r., od 01.10.1996r. do 31.05.1997r. oraz od 01.01.1999r. do 31.05.1999r. były okresami przebywania na urlopie bezpłatnym? Organ rentowy wniósł o wyjaśnienie zaistniałych rozbieżności oraz nadesłanie prawidłowego i ostatecznego świadectwa pracy oraz zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu na druku ZUS Rp-7.

Pismem z dnia 10.03.2017 r. Ośrodek (...) wyjaśnił, że ubezpieczona nie przebywała w trakcie spornego okresu na urloпах bezpłatnych ani zwolnieniach lekarskich. A prawidłowymi w odniesieniu do ubezpieczonej są zaświadczenie z dnia 27.10.2016 r. i świadectwo pracy z dnia 3.11.2016 r.

Decyzją z dnia 24.04.2017 r., wydaną z urzędu, organ rentowy, po zakończonym postępowaniu wyjaśniającym, ponownie ustalił wysokość emerytury ubezpieczonej od dnia 1.04.2014 r. na kwotę 826,18 zł. Emerytura została

podwyższoną do kwoty najniższej emerytury t.j. kwoty 844,45 zł. i przeliczona w kolejnych okresach z uwagi na waloryzację.

Decyzją z dnia 25.04.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, że ubezpieczona B. S. pobrała nienależnie świadczenia za okres od dnia 1 kwietnia 2014 roku do dnia 28 lutego 2017 roku w łącznej kwocie 2.873,45 zł z tytułu emerytury i zobowiązał ją do zwrotu tych świadczeń we wskazanej kwocie.

Okoliczności bezsporne nadto

dowód: korespondencja organu rentowego z Ośrodkiem (...) w W., decyzje i dokumenty w aktach rentowych

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Stan faktyczny bezsporny był w zasadzie między stronami i Sąd Okręgowy ustalił go na podstawie dokumentów w aktach rentowych ubezpieczonego oraz decyzji wydanych przez ten organ w sprawie ubezpieczonej.

Odwołanie ubezpieczonej zasługiwało na uwzględnienie.

Art. 138 ustawy emerytalnej, który organ rentowy powołał jako podstawę prawną swojej decyzji stanowi, że – osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu (ust. 1). Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 tego przepisu uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia (ust. 2).

Żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy (wyr. SA w Łodzi z dnia 29 stycznia 2013 r., III AUa 841/12, legalis). Organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. W orzecznictwie sądowym i doktrynie przyjmuje się, że obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się ono nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej (wyr. SA w Katowicach z dnia 11 września 2012 r., III AUa 2694/11, legalis).

Wykładnia językowa art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jednoznacznie wskazuje na to, że złożenie fałszywych zeznań lub dokumentów musi mieć charakter umyślnego działania. Podkreślić też należy, że to na organie rentowym spoczywa obowiązek wykazania, że przesłanka ta miała miejsce (art.6 k.c.).

Zdaniem Sądu Okręgowego, to organ rentowy na etapie przyznawania świadczenia winien dokładnie i starannie zbadać wszystkie przesłanki do jego przyznania i o ile istnieją wątpliwości w jakiegokolwiek kwestii dotyczącej prawa do świadczenia lub jego wysokości zobowiązany jest do podjęcia wszelkich czynności niezbędnych do ich wyjaśnienia. Organ rentowy oczywiście może kwestionować w późniejszym okresie istnienie przesłanek przyznania świadczenia w określonej wysokości, jednak w takiej sytuacji winien opierać się wyłącznie na jednoznacznych dowodach, jeżeli podstawę jego działania ma stanowić art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Wyr. SA w Poznaniu z dnia 13 listopada 2012 r., III AUa 595/12)

Jeżeli organ rentowy przyznał prawo do świadczenia wskutek błędu nie wywołanego zachowaniem ubezpieczonego określonym w art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych brak jest podstaw do przyjęcia, że świadczenie zostało nienależnie pobrane w rozumieniu art. 138 tej ustawy (Wyr. SA w Katowicach z dnia 20 grudnia 2007 r, III AUa 2520/06).

W okolicznościach niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego, odwołująca nie ponosi winy za błędne wystawienie zaświadczenia o zatrudnieniu i wysokości wynagrodzenia. Wskazać należy, że organ uprawniony do wystawienia zaświadczenia kilkakrotnie korygował własne błędy przedstawiając w organie rentowym kolejne poprawione dokumenty. Trudno oczekiwać, aby ubezpieczona miała możliwość szczegółowego zweryfikowania danych a w szczególności wysokości uzyskiwanych dochodów wskazanych w zaświadczeniu, które otrzymała z Ośrodka (...), albowiem zaświadczenie to obejmuje okres 1993 – 1999 r. a więc okres ponad 20 lat wstecz, a tym samym nierealnym jest aby była ona świadoma, że wskazane w zaświadczeniu kwoty wynagrodzenia są błędne. Nie zachodzi więc w sprawie przypadek świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia w rozumieniu ust. 2 punkt 2 art.138 ustawy FUS i dlatego, zdaniem Sądu Okręgowego, nie zaistniały podstawy do zastosowania w niniejszym przypadku cytowanego wyżej przepisu.

Sąd Okręgowy podkreśla, że możliwość domagania się przez organ rentowy zwrotu nienależnie pobranego świadczenia na zasadach określonych w art. 138 u.e.r.f.u.s. istnieje tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. Natomiast w sytuacji, gdy świadczenie nienależnie wypłacone nie stanowi jednocześnie świadczenia nienależnie pobranego, organ rentowy może dochodzić jego zwrotu na zasadach ogólnych w trybie procesu cywilnego. Jeżeli organ rentowy na podstawie stanu faktycznego niewyjaśnionego wskutek własnych zaniedbań przyzna ubezpieczonemu świadczenie, do którego prawo nie istnieje lub przyzna je w zawyżonej wysokości, wadliwość ta i jej konsekwencje prawne nie mogą być uznane za wynik sprzecznej z prawem działalności wnioskodawcy, ani też za objaw złej woli z jego strony i okoliczności te nie mogą stanowić podstawy do powstania obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 19 października 2016 r. III AUa 350/16).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art.477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono zgodnie z art.98 k.p.c. oraz przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSO Ewa Milczarek